ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛОГІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ)

Лісецька Каріна Юріївна
студентка третього курсу
юридичного факультету
Львівського національного
університету імені Івана Франка

Вступ. Аналогія матеріального закону і права як феномен правової дійсності привертав чимало уваги з боку цивілістів й представників інших галузей юридичної науки. Ця проблематика ще з радянських часів отримала статус міждисциплінарної й згодом загальнотеоретичної. Норма про аналогію цивільного закону і права виконує роль своєрідного «запобіжника» в національній правовій системі, надаючи можливість здійснювати вирішення спорів на основі верховенства права і в тих ситуаціях, коли суспільне відношення не має прямого безпосереднього правового регулювання в законодавстві.

Втім, питання процесуальної аналогії аж ніяк не відзначаються подібною розробленістю, і навіть їх тематизація у науковій літературі відбувається з дещо амбівалентних позицій, з яких навряд чи можна дійти більш-менш певного висновку, чи такий інститут взагалі відомий процесуальному праву.

Викладений в цьому матеріалі аналіз доводить, що попри «табуйований» характер поняття процесуальної аналогії в юридичній науці і практиці та невизнання останньої в законодавстві України, практика Верховного Суду легітимізувала цей особливий засіб правозастосування. Окрім висвітлення справ, в яких цей Суд звертався до аналогії процесуального закону, ми спробуємо дати відповідь на питання про те, які мотиви стоять за застосуванням процесуальної аналогії. Ми також дамо юридичну оцінку тому, як саме слід кваліфікувати такі дії в практиці Верховного Суду та чи не суперечать ті засадам судочинства.

Постановка проблеми. З одного боку, відносини між учасниками процесу як і інші суспільні відносини перебувають у русі, й можливості появи нетипових ситуацій, для яких не існує спеціального правового регулювання, не виключені. Матеріальні норми цивільного права традиційно дозволяється застосовувати за аналогією, а за умови відсутності аналогічного правого

©Лісецька К.Ю.

регулювання суд уповноважений вирішити спір через застосування загальних засад цивільного законодавства. Та з іншого боку, можливість застосування аналогії процесуального закону зустрічається з низкою непрямих перепон у джерелах національного права. Так, частина 2 статті 19 Конституції України встановлює, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Це положення, як видається, не можна розуміти як таке, що принципово виключає застосування судами аналогії процесуального закону: якщо відповідний інститут був би передбачений в процесуальному законодавстві, легітимність аналогії не викликала застережень. Більше того, саме таке формулювання могло з'явитись в Цивільному процесуальному кодексі України у його статті 8, однак народні депутати свого часу вирішили не ризикувати запровадженням новели. [1, с. 58].

Щоправда, в літературі висловлено міркування, що запровадження аналогії процесуального закону суперечить як окремим положенням Конституції України, так і її духу загалом: «Суди – це органи державної влади, а тому відповідно до ст. 19 Конституції України повинні діяти лише у межах, визначених законом. Крім цього, основа відповідного судочинства – це процесуальна форма. Саме вона визначальним чином впливає на діяльність усіх учасників процесу. Принцип процесуального формалізму є основним у процесуальному праві, оскільки саме через нього дістає свій вияв суворий імперативний метод публічного права, спрямований на забезпечення рівності сторін шляхом встановлення чітких, формально визначених, заздалегідь відомих «правил гри». Такий інститут, як процесуальна аналогія, здавалося б, підриває цей принцип, вносить елемент невизначеності й нестабільності у процесуальні відносини, відкриває шлях зловживанням цим інститутом, суддівському свавіллю» [2, с. 107]. Як видається, такі міркування є дещо поспішними, адже система національного судочинства аж ніяк не погрузилась у свавілля через інститут аналогії матеріальних норм цивільного права. Тому навряд чи буде обґрунтованим припускати, що запровадження процесуальної аналогії дійсно неодмінно пов'язане з означеними у вище ризиками. Але що більш важливо, подібні острахи стосовно запровадження процесуальної аналогії не враховують тієї обставини, що вихід за межі звичайної структури юридичної норми «якщо – то» обов'язково пов'язаний зі свавіллям. Як покаже наш наступний аналіз, Верховний Суд застосовує аналогію процесуального закону, залишаючись у межах верховенства права.

Втім, якщо тлумачення частини 2 статті 19 Конституції і допускає певний конфлікт інтерпретацій стосовно конституційності аналогії процесуального закону, то на рівні чинного ЦПК України можливість застосування такої аналогії зустрічається наче би з непрямою забороною через інституціоналізацію, як не дивно, матеріально-правової аналогії. Так, згідно частини 9 статті 10 ЦПК України, якщо спірні відносини не врегульовані

©Лісецька К.Ю.

законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права). Означене положення як і його попередня редакція у статті 8 ЦПК України не конкретизує, про яку саме аналогію йдеться, матеріальну чи процесуальну, що в певному сенсі дало окремим коментаторам підстави для твердження, що цим положенням закріплюється правомірність обох видів аналогії [3, с. 40]. Гадаємо, однак, що судячи з використаного законодавцем формулювання, це положення закріплює застосування аналогії саме матеріально-правових норм і принципів права (регулювання є функцією матеріального права, яке надає правової форми суспільним відносинам, що складаються до встановлення правових норм, тоді як сама можливість процесуальних дій учасників процесу зумовлена існуванням процесуальної форми судочинства). У світлі імперативного методу правового регулювання означена стаття може бути інтерпретована як така, що опосередковано застерігає від застосування норм процесуального права за аналогією. Міркування, що стоять за таким формулюванням положення ЦПК України, відбивають прагнення законодавця запобігти можливому свавіллю в діяльності органів судочинства, та помістити дії учасників процесу в жорстку правову форму, запобігши можливому відхиленню від неї.

Легітимація аналогії процесуального закону у практиці Верховного Суду. У зв'язку з набранням чинності новою редакцією ЦПК України деякі норми попередньої редакції отримали пережичаючу дію. У зв'язку з чим в низці справ перед Судом поставало питання, чи останній уповноважений, розглядаючи справу за правилами, що діяли до набрання чинності редакцією Цивільного процесуального кодексу (ЦПК) від "03" жовтня 2017 р. (тобто до "15" грудня 2017 р., далі – попередня редакція ЦПК) і у разі визнання доводів скаржника щодо неправильного застосування норм матеріального права (пункт 2 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК), застосувати за аналогією підпункт "а" пункту 1 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК й скасувати ухвалу рішення апеляційної та ухвалу касаційної інстанцій й *передати справу на новий розгляд* до суду апеляційної інстанції? Або іншими словами, чи уповноважений Верховний Суд за результатами розгляду заяви, яка порушує питання про неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах (пункт 1 частини 1 статті 355 попередньої редакції ЦПК), застосувати не підпункт "а" (скасовувати судове рішення та ухвалити нове чи змінити судове рішення / не скасовувати судове рішення та ухвалити нове чи змінити судове рішення) чи підпункт "б" пункту 2 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК (скасувати судове рішення (судові рішення) та залишити в силі судове рішення (судові рішення), що було помилково скасовано судом апеляційної та/або касаційної інстанції), а натомість застосувати за аналогією підпункт "а" пункту

©Лісецька К.Ю.

1 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК – скасувати судове рішення повністю або частково і направити справу на розгляд до відповідного суду першої, апеляційної чи касаційної інстанції?

Верховному Суду довелось започаткувати практику у вирішенні справ, де поставало таке питання. І хоч ми поки не були свідками формулювання чіткої правової позиції Суду, що легітимізувала би процесуальну аналогію, системний аналіз його рішень дає підстави вважати, що *застосування такої аналогії є необхідним в тих випадках, коли протилежне може спричинити наслідки, що несумісні із завданнями цивільного судочинства та забезпеченням, зокрема, верховенства права* (що охоплює, на міркування Венеційської комісії, такі принципи як рівність перед законом, справедливе судочинство, доступ до правосуддя, право викладати в суді свою позицію та обґрунтованість судових рішень) [4] та міжнародних зобов'язань (зокрема, за Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод й практикою Європейського суду з прав людини). Аналогія процесуального закону, таким чином, покликана компенсувати недоліки процесуального закону в інтересах правосуддя.

Практика Верховного Суду за порівняно нетривалий час накопичила численні свідчення на користь того, що застосування за аналогією підпункту "а" пункту 1 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК при розгляді питання про неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права є необхідним в інтересах забезпечення засад, закладених статтею 2 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме: верховенства права, права кожного на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Перед тим як перейдемо до аналізу таких свідчень, визначимо, чим власне зумовлене застосування за аналогією підпункту "а" пункту 1 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК при розгляді питання про неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права. Насамперед відзначимо причини, що зумовлені правовим регулюванням.

Згідно зі статтею 353 попередньої редакції ЦПК Верховний Суд України переглядає судові рішення у цивільних справах виключно з підстав і в порядку, встановлених цим Кодексом. Згідно із частиною першою статті 360^2 ЦПК України справи розглядаються Верховним Судом України за правилами, встановленими главами 2 і 3 розділу V цього Кодексу, а тому Верховний Суд України не може встановлювати обставини справи, збирати й перевіряти докази та надавати їм оцінку.

Другу групу причин становлять обставини справи і особливості її розгляду в судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Попри варіативність обставин справ, в яких Верховний Суд застосовував таку аналогію, спільним

©Лісецька К.Ю.

для них є те, що останній був змушений в такий спосіб відреагувати на порушення процесуальних норм, допущених попередніми інстанціями. Незастосування в таких справах аналогії і застосування положень, встановлених підпунктами "а" і "б" пункту 2 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК, було би несумісним із забезпеченням засад цивільного судочинства.

Відзначимо, що попередня редакція ЦПК України, що й досі застосовується Верховним Судом при розгляді заяв, які подані та розгляд яких не закінчено до "15" грудня 2017 року (пункт 1 Перехідних положень нової редакції ЦПК), містила положення, застосування яких в деяких справах могло би спричинити порушення засад цивільного судочинства. Так, стаття 355 попередньої редакції ЦПК встановлює, що заява про перегляд судових рішень у цивільних справах може бути подана з підстав:

1) неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах;

2) неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм процесуального права – при оскарженні судового рішення, яке перешкоджає подальшому провадженню у справі або яке прийнято з порушенням правил підсудності або встановленої законом компетенції судів щодо розгляду цивільних справ (інші підстави не наводимо у зв'язку з відсутністю зв'язку із предметом цього Висновку).

Таким чином, неправильне застосування норм матеріального права були підставою для перегляду Верховним Судом України (а нині є такими для Верховного Суду) лише за наявності *непослідовності судової практики касаційної інстанції*, а неправильність застосування процесуальних норм – наскільки тяжкими й далекосяжними б не були його наслідки – було і є предметом перевірки за ще вужчими критеріями, а саме на підставі порушення правил підсудності чи визначення юрисдикції, а також при залишенні справи без розгляду, й загалом лише у випадку виявлення неодноманітного застосування процесуальних норм. Тобто, до уваги тут береться лише порівняно незначна кількість можливих процесуальних порушень. Окрім практичних складнощів із застосуванням таких правил перегляду, про які йтиметься нижче, цей законодавчий припис опосередковано встановив вкрай сумнівне положення про апріорну більшу тяжкість порушення у застосуванні матеріальних норм у порівнянні із порушенням у застосуванні норм процесуальних.

В усіх рішеннях, аналіз яких наводимо нижче, Верховний Суд був змушений звертатись до застосування за аналогією підпункту "а" пункту 1 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК України саме у зв'язку з тим, що не міг у світлі завдань цивільного судочинства ані скасувати судове рішення (судові рішення) та ухвалити нове судове рішення чи змінити судове рішення,

©Лісецька К.Ю.

ані скасувати судове рішення (судові рішення) та залишити в силі судове рішення (судові рішення), що було помилково скасовано судом апеляційної та/або касаційної інстанції (як прямо передбачає пункт 2 частини 2 статті 360^4 попередньої редакції ЦПК України). Застосування запропонованих цим пунктом розв'язків спору були би помилковим у деяких справах через допущення попередніми інстанціями процесуальних помилок, що унеможливлюють винесення Верховним Судом України (а нині Верховним Судом) справедливого й обґрунтованого рішення.

Так, у заяві про перегляд Верховним Судом рішення касаційної інстанції у справі № 562/2781/15-ц заявник стверджував про неоднаковість застосування останньою норм матеріального права (ст. 264 ЦК), що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах [5]. Рішенням від "28" березня 2018 року у цій справі Верховний Суд постановив, що «Відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини другої статті 360-4 ЦПК України за наявності підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4 частини першої статті 355 цього Кодексу, та в разі неправильного застосування судом (судами) норми матеріального права, що призвело до неправильного вирішення спору, суд має право скасувати судове рішення повністю або частково *і передати справу на розгляд до відповідного суду першої, апеляційної чи касаційної інстанції* (курсив наш – *К.Л.*)» [5]. Зауважимо, що відповідно до підпункту "а" пункту 2 частини другої статті 360^4 ЦПК України, Верховний Суд, власне кажучи, не мав права передавати справу на новий розгляд суду апеляційної інстанції, а натомість лише скасувати судове рішення (судові рішення) та ухвалити нове судове рішення чи змінити судове рішення. Однак, ухвалюючи рішення, Верховний Суд не вчинив помилку й лишився у межах верховенства права та виконав покладені на нього завдання справедливого судочинства, оскільки насправді не вийшов за межі закону, застосувавши за аналогією підпункт "а" пункту 1 частини другої цієї ж статті: допущені попередніми інстанціями помилки (помилкове встановлення пропуску строків позовної давності) виключали ухвалення Верховним Судом справедливого і обґрунтованого рішення по суті спору в означеній справі.

Ще одним прикладом направлення справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції при розгляді заяви про непослідовність застосування норм матеріального права є рішення Верховного Суду від "08" серпня 2018 року у справі № 680/916/15-ц, де заявник висунув подвійну підставу для перегляду – неоднаковість застосування процесуальних і матеріальних норм, що спричинило помилкове вирішення справи [6]. В постанові Верховного Суду було вказано: «Оскільки неправильне застосування судами зазначених норм матеріального права та норм процесуального права у справі, яка переглядається, призвело до неправильного вирішення спору, позовні вимоги заявлені у справі є взаємопов'язаними, а їх окремий розгляд може вплинути на ефективність відновлення порушеного права, то відповідно до частин першої та

©Лісецька К.Ю.

другої статті 360-4 ЦПК України у редакції, чинній на час подання заяви про перегляд судових рішень, ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню в повному обсязі з направленням справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції». Прикметно, що Верховний Суд виходив тут із необхідності нового розгляду в апеляційній інстанції саме з огляду на те, що необґрунтованість рішень апеляційної і касаційної інстанцій зумовлене зв'язком між неправильним застосуванням норм матеріального і процесуального права.

Рішенням від "13" червня 2018 року у справі № 750/3165/17 Верховний Суд постановив, що «Відсутність процесуальної можливості з'ясувати дійсні обставини справи, залучити до участі у справі осіб перешкоджає Верховному Суду ухвалити нове судове рішення, а тому відповідно до підпункту «а» пункту 1 частини другої статті 360-4 ЦПК України 2004 року рішення Деснянського районного суду м. Чернігова від 4 травня 2017 року, ухвала апеляційного суду Чернігівської області від 20 червня 2017 року та ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 8 вересня 2017 року підлягають скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду першої інстанції» [7]. Зауважимо, що заява про перегляд у даній справі була мотивована неоднаковим застосуванням касаційною інстанцією норм саме матеріального права, що не передбачало прямої можливості для Верховного Суду направити справу на новий розгляд до суду першої інстанції (за підпунктами "а" і "б" пункту 2 частини 2 статті 360^4 Верховний Суд повинен вчинити дії для вирішення спору по суті). Однак, як і в попередніх справах, саме неможливість виправити недоліки рішень попередніх інстанцій змусила Суд ізнову звернутись до застосування означеної аналогії норми попередньої редакції ЦПК України й направити справу на новий розгляд.

У справі № 359/2012/15-ц заступник Генерального прокурора України звернувся до Верховного Суду України на підставі неоднакового застосуванням судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, а також невідповідності судового рішення касаційної інстанції викладеному в постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права, а саме статей 256, 257, 261 та 267 Цивільного кодексу України [8]. Виходячи із такої підстави для перегляду, заявник просив скасувати зазначені судові рішення та ухвалити нове, яким позов задовольнити. Однак, Суд не задоволив, і не відхилив зазначені вимоги, вказавши у рішенні від "30" травня 2018 року: «Оскільки суди апеляційної та касаційної інстанцій, встановивши порушення прав Кабінету Міністрів України, не з'ясували та не перевірили, з якого моменту позивач довідався або міг довідатися про порушення свого права, а Велика Палата Верховного Суду, діючи в межах повноважень, установлених

©Лісецька К.Ю.

підпунктом 1 пункту 1 розділу XIII «Перехідні положення» ЦПК України в редакції Закону № 2147-VIII, статей 355, 360-2 ЦПК України в редакції до набрання чинності цим Законом, не може встановлювати обставини, збирати і перевіряти докази та надавати їм оцінку, що позбавляє її можливості ухвалити нове рішення у справі, тому справу слід направити на новий розгляд до суду апеляційної інстанції».

Таким чином, рішення засноване на застосуванні аналогії з вирішенням справ у порядку підпункту "а" пункту 1 частини 2 статті 360[4] попередньої редакції ЦПК, оскільки призначення нового розгляду справи є найбільш відповідним засобом для належного вирішення справ, коли рішення касаційної та інших інстанцій хибують процесуальними порушеннями, що спричиняють неоднаковість застосування матеріальних норм і унеможливлюють – з огляду на обмеженість повноважень Верховного Суду – винесення справедливого і обґрунтованого рішення по суті спору.

Застосування означеної вище аналогії при вирішенні справ, в яких ідеться про неоднакове застосування норм матеріального права, було продемонстровано в низці інших рішень Верховного Суду, а саме:

- у постанові від "07" березня 2018 року у справі № 465/11292/13-ц;
- у постанові від "28" березня 2018 року у справі № 686/25001/15-ц;
- у постанові від "04" квітня 2018 року у справі № 2/489/846/2016;
- у постанові від "18" квітня 2018 року у справі № 235/7241/16-ц;
- у постанові від "18" квітня 2018 року у справі № 362/121/15-ц;
- у постанові від "18" квітня 2018 року у справі № 234/10860/16-ц;
- у постанові від "13" червня 2018 року у справі № 369/8825/16-ц.

Висновки. Направлення справи на новий розгляд як застосування за аналогією норми, передбаченої підпунктом "а" пункту 1 частини 2 статті 360[4] до вирішення справ, заяви про перегляд в яких основані на пункті 1 частини 1 статті 355 попередньої редакції ЦПК України (неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах) – можна вважати усталеною практикою Верховного Суду. Хоча в проаналізованих рішеннях застосування аналогії процесуального закону супроводжується відступом від засади законності, Верховний Суд не тільки залишається в межах верховенства права, але й запобігає негативним наслідкам, що настали б у випадку беззастережного слідування букві процесуального закону, котрий хибує неповнотою та неефективністю регламентації процедури перегляду рішень касаційних інстанцій.

Використані джерела:

1.Балюк М.І. Практика застосування цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях) / М.І. Балюк, Д.Д. Луспеник. – Х.: Наука, 2008. – 708 с.

©Лісецька К.Ю.

2.Карнаух Т.М. Проблеми застосування правової аналогії у цивільному судочинстві України / Т.М. Карнаух // Наукові записки. – 2010. – Том 103. Юридичні науки. – С. 106 – 109.

3.Кравчук В.М. Науково-практичний коментар Цивільного процесуального кодексу України / В.М. Кравчук, О.І. Угриновська. – К. : Істина, 2006. – 834 с.

4. Європейська комісія «За демократію через право». Мірило правовладдя (CDL-AD (2016) 007).

5.Рішення Верховного Суду від "28" березня 2018 року у справі № 562/2781/15-ц

6.Рішення Верховного Суду від "08" серпня 2018 року у справі № 680/916/15-ц

7.Рішення Верховного Суду від "13" червня 2018 року у справі № 750/3165/17

8.Рішення Верховного Суду від "30" травня 2018 року у справі № 359/2012/15-ц

Практика Верховного Суду за порівняно нетривалий час накопичила численні свідчення на користь того, що застосування за аналогією підпункту "а" пункту 1 частини 2 статті 360[4] попередньої редакції ЦПК при розгляді питання про неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права є необхідним в інтересах забезпечення засад, закладених статтею 2 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а саме: верховенства права, права кожного на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Ключові слова: *аналогія закону, аналогія права, процесуальна аналогія, Верховний Суд.*

Практика Верховного Суда за сравнительно непродолжительное время накопила многочисленные свидетельства в пользу того, что применение по аналогии подпункта "а" пункта 1 части 2 статьи 360[4] предыдущей редакции ГПК при рассмотрении вопроса о неодинаковом применении судом (судами) кассационной инстанции одних и тех же норм материального права необходимо в интересах обеспечения принципов, заложенных статьей 2 Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей», а именно: верховенства права, права каждого на справедливый суд и уважение к другим прав и свобод, гарантов них Конституцией и законами Украины, а также международными договорами, согласие на обязательность которых предоставлено Верховной Радой Украины.

Ключевые слова: *аналогия закона, аналогия права, процессуальная аналогия, Верховный Суд.*

©Лісецька К.Ю.

The case law of the Supreme Court has accumulated numerous testimony in the relatively short time that the application by analogy of subparagraph (a) of paragraph 2 of Article 360[4] of the previous edition of the Code of Civil Procedure when considering the unequal application of the same substantive law by the court (courts) of the cassation is necessary in the interests of ensuring the principles laid down in Article 2 of the Law "On the Judiciary and Status of Judges", namely: the rule of law, the right of everyone to a fair trial and respect for other rights and freedoms, guaranteed by the Constitution and laws of Ukraine, as well as by international agreements, the consent of which by the Verkhovna Rada of Ukraine is legally binding.

Key words: *analogy of the statute, analogy of law, procedural analogy, Supreme Court.*

©Лісецька К.Ю.